

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه فرزندوسی شکر
دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته زبان‌شناسی
گرایش آموزش فارسی به غیر فارسی زبانان (آزفا)

بررسی اختلالات درک و تولید در کودکان مبتلا به تأخیر در گفتار و مقایسه آن با کودکان عادی

استاد راهنما

جناب آقای دکتر نادر جهانگیری

اساتید مشاور

سرکار خانم دکتر عاطفه سلطانی‌فر

جناب آقای داوود سبحانی‌راد

نگارش

مهسا عطری

شهریور ۱۳۹۰

دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی

باسمه تعالی

صورت جلسه دفاع پایان نامه گروه زبان‌شناسی

جلسه دفاعیه پایان‌نامه تحصیلی خاتم مهسا عطری، دانشجوی کارشناسی ارشد، تحت عنوان بررسی اختلالات دري و توليد در کودکان مبتلا به تاخیر در گفتار و مقایسه آن با کودکان عادی، که استاد راهنمای آن جناب آقای دکتر جهانگیری و استاد مشاور خانم دکتر سلطانی‌فر و آقای دکتر داوود سبحانی راد و استادان منتخب (استاد مدعو) آقای دکتر اصفری نکاح و آقای دکتر ایزانلو می‌باشند، روز سه‌شنبه مورخ ۱۳۹۰/۰۴/۲۷ ساعت ۸-۱۰ در آزمایشگاه آواشناسی برگزار گردید. ابتدا خانم مهسا عطری، خطابه دفاعیه خود را خواند و سپس هیأت داوران تذکرات و راهنماییهای علمی خود را درباره محتوای پایان‌نامه ابراز نمودند. آن‌گاه پس از استماع توضیحات و دفاعیات دانشجو، داوران نظر خود را به شرح زیر اعلام داشتند:

پایان‌نامه کارشناسی ارشد خانم مهسا عطری، پس از بحث و تبادل نظر درباره محتوای آن با نمره (۱۸٫۶۲) ارزیابی و پذیرفته اعلام گردید و نامبرده فارغ‌التحصیل شناخته شد.

استاد مشاور
خانم دکتر سلطانی‌فر و آقای سبحانی‌راد

استاد منتخب ۲

دکتر اصفری نکاح

استاد راهنما
دکتر ناصر جهانگیری

استاد منتخب ۱ و نماینده تحصیلات تکمیلی

آقای دکتر علی ایزانلو

تاییدیه هیأت داوران

پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد ادب کبری

مگروه آموزشی زبان و ادبیات فارسی

امضا کنندگان زیر اعضای هیأت داوران پایان نامه‌ی آقای

یا عنوان

استاد محترم

مگروه آموزشی زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی، در جلسه‌ی دفاع حاضر شدند و پس از بررسی کامل، بر این آیین نامه‌ی مربوطه آن را با نمره‌ی ۱۸٫۶۲ و درجه‌ی عالی برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد تأیید کردند.

• اعضای هیأت داوران:

امضا	دکتر ناصر جهانگیری	۱. استاد مشاور ۱: دکتر ناصر جهانگیری
امضا	دکتر ناصر جهانگیری	۲. استاد مشاور ۲: دکتر ناصر جهانگیری
امضا	دکتر ناصر جهانگیری	۳. استاد داور ۱: دکتر ناصر جهانگیری
امضا	دکتر ناصر جهانگیری	۴. استاد داور ۲: دکتر ناصر جهانگیری
امضا	دکتر ناصر جهانگیری	۵. استاد داور ۳: دکتر ناصر جهانگیری
امضا	دکتر ناصر جهانگیری	• نماینده‌ی تحصیلات تکمیلی دانشگاه: دکتر ناصر جهانگیری

تعهدنامه

اینجانب مهسا عطری دانشجوی دوره کارشناسی ارشد، رشته زبان‌شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد نویسنده پایان‌نامه بررسی اختلالات درک و تولید در کودکان مبتلا به تأخیر در گفتار و مقایسه آن با کودکان عادی تحت راهنمایی دکتر نادر جهانگیری متعهد می‌شوم:

- * تحقیقات در این پایان‌نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- * در استفاده از نتایج پژوهشهای محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- * مطالب مندرج در پایان‌نامه تا کنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک با امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.
- * کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد و مقالات مستخرج با نام «دانشگاه فردوسی مشهد» و یا «Ferdowsi University of Mashhad» به چاپ خواهد رسید.
- * حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان‌نامه تاثیرگذار بوده‌اند در مقالات مستخرج از رساله رعایت شده است.
- * در کلیه مراحل انجام این پایان‌نامه، در مواردی که از موجود زنده (با بافتهای آنها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- * در کلیه مراحل انجام این پایان‌نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

تاریخ

امضای دانشجو

مالکیت نتایج و حق نشر

* کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه‌های رایانه‌ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.

* استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان‌نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی‌باشد.

* متن این صفحه نیز باید در ابتدای نسخه‌های تکثیر شده وجود داشته باشد.

به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از واژه ایثار و از خودگذشتگی،
به پاس عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این سردترین روزگار
بهترین پشتیبان است،

به پاس قلبهای بزرگشان که فریادرس است و سرکردانی و ترس در پناهشان به
شجاعت می‌کراید،

و به پاس محبت‌های بی‌درغشان که هرگز فروکش نمی‌کند؛
تقدیم به

پدری که حضورش جریان، هستی بود در زندگیم
و

مادری که تار مویی از او به پای من سیاه‌ماند...

به مصداق «من لم یسکر المخلوق لم یسکر الخالق»،

سپاسگزارم از جناب آقای دکتر نادر جهانگیری، استادی که سپیدی را بر تخته سیاه دلم نشاند و با کرامتی چون
خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشید و گلشن سرای علم و دانش را با راهنمایی های کار ساز و سازنده بارور
ساخت؛

کمال اتقان و تشکر دارم از جناب آقای دکتر داوود سجانی راد، استادی که اندیشیدن را به من آموختند
اندیشه ها را؛

تشکر و قدردانی فراوان می کنم از سرکار خانم دکتر عاطفه سلطانی فر، استادی که مشوق راه دانشم بود؛
تشکر می کنم از سرکار خانم هجرنی که چون دریا مرا از محبت بی کرانش در این راه سیراب ساخت؛
وزحمات بی شائبه دوست و مشاور آماری عزیزم سرکار خانم الهام خالق پناه را ارج می نهم.

بر خود واجب می‌دانم تشکر از سرکار خانم علنیراده، سرکار خانم طیبه آریانش، جناب آقای دکتر زرنندی،

جناب آقای بخشایش، جناب آقای مجنون و دوستان مهربانم که هر یک به نحوی ارزنده مراد تهیه و تدوین

پژوهش حاضر یاری نموده‌اند.

بسمه تعالی

مشخصات رساله / پایان نامه تحصیلی دانشجویان

دانشگاه فردوسی مشهد

عنوان رساله / پایان نامه: بررسی اختلالات درک و تولید در کودکان مبتلا به تأخیر در گفتار و مقایسه آن با کودکان عادی	
نام نویسنده: مهسا عطری نام استاد(ان): راهنما: دکتر نادر جهانگیری نام استاد(ان) مشاور: دکتر عاطفه سلطانی فر، جناب آقای داوود سبحانی راد	
رشته تحصیلی: زبانشناسی (گرایش آرفا)	گروه: زبانشناسی
تاریخ تصویب: ۱۳۸۹/۰۲/۲۰	تاریخ دفاع: ۱۳۹۰/۰۶/۲۷
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد ☒ دکتری ☐	تعداد صفحات: ۲۲۸
<p>چکیده رساله / پایان نامه:</p> <p>کودکان مبتلا به تأخیر در گفتار از جمله کودکان استثنایی محسوب می گردند که در مقایسه با کودکان عادی با پاره ای از اختلالات مواجه می باشند. بدین مفهوم که تولید این کودکان هرچند دیرتر از کودکان عادی نمود می یابد، لکن بصورت تقریباً طبیعی می باشد، اما در زمینه درک مشکلاتی وجود دارد. هدف از مطالعه حاضر بررسی اختلالات درک و تولید کودکان مبتلا به تأخیر در گفتار خواهد بود. فصل اول به ارائه توضیحاتی مربوط به مسئله عنوان شده، اهمیت آن، سوالات مرتبط، فرضیه ها، روش انجام آزمون و معرفی آزمون آماری مورد استفاده، معرفی متغیرها و تعریف واژگان مهم تحقیق خواهد پرداخت.</p> <p>در فصل دوم رابطه زبان و مغز و در واقع تشریح مناطق زبانی در مغز و معرفی عملکرد هریک از این مناطق و روند فراگیری زبان بطور طبیعی مورد بحث قرار خواهد گرفت.</p> <p>فصل سوم به تعریف اختلال زبانی، علل و انواع آن، علل بروز تأخیر در گفتار و روش تحقیق خواهد پرداخت.</p> <p>فصل چهارم دربرگیرنده تفسیر و تحلیل آماری داده های حاصل از آزمون انجام شده در مقایسه با نمرات استاندارد می باشد. و نهایتاً فصل پنجم به ارائه نتایج حاصل و مقایسه آن با مطالعات پیشین می پردازد.</p>	
کلید واژه :	امضای استاد راهنما :
۱. زبان	تاریخ :
۲. اختلالات زبان	
۳. تأخیر در گفتار ۴. درک گفتار ۵. تولید گفتار	

فهرست مطالب

فصل اول

کلیات تحقیق

- ۱- ۱ مقدمه..... ۲
- ۲- ۱ بیان مسئله..... ۴
- ۳- ۱ اهمیت مسئله..... ۴
- ۴- ۱ اهداف تحقیق..... ۵
- ۵- ۱ سؤالات تحقیق..... ۵
- ۶- ۱ فرضیه‌های تحقیق..... ۵
- ۷- ۱ چهارچوب نظری تحقیق..... ۶
- ۸- ۱ مدل تحلیلی تحقیق..... ۶
- ۹- ۱ نوع پژوهش..... ۶
- ۱۰- ۱ روش تحقیق..... ۶
- ۱۱- ۱ روش‌های آماری مورد استفاده در این تحقیق..... ۷
- ۱۲- ۱ تعریف عملی متغیرهای تحقیق..... ۸
- ۱- ۱۲- ۱ متغیر مستقل..... ۸
- ۲- ۱۲- ۱ متغیر وابسته..... ۸
- ۳- ۱۲- ۱ متغیرهای زمینه‌ای..... ۸
- ۴- ۱۲- ۱ متغیرهای کنترل..... ۸
- ۵- ۱۲- ۱ متغیر مداخله‌گر..... ۸
- ۱۳- ۱ محدودیت‌های تحقیق..... ۹
- ۱۴- ۱ واژگان مهم تحقیق..... ۹

فصل دوم

پیشینه تحقیق

- ۱- ۲ پیشینه نظری..... ۱۱
- ۱- ۲- ۱ مغز..... ۱۱
- ۲- ۱- ۲ آناتومی فیزیولوژیک قشر مغز..... ۱۲

- ۱-۲-۱ اعمال نواحی اختصاصی قشری..... ۱۳
- ۱-۲-۲ نواحی ارتباطی..... ۱۴
- ۱-۲-۲-۱ ناحیه ارتباطی پاریتو-اکسی پیتو-تمپورال..... ۱۴
- ۱-۲-۲-۱-۱ تجزیه و تحلیل مختصات فضایی بدن..... ۱۴
- ۱-۲-۲-۱-۲ ناحیه درک کلام..... ۱۵
- ۱-۲-۲-۱-۳ ناحیه شروع پردازش کلام دیداری (خواندن)..... ۱۵
- ۱-۲-۲-۱-۴ ناحیه نامیدن اشیاء..... ۱۵
- ۱-۲-۲-۲-۱ ناحیه ارتباطی پره فرونتال..... ۱۵
- ۱-۲-۲-۳-۱ ناحیه بروکا..... ۱۶
- ۱-۲-۲-۴-۱ ناحیه ارتباطی لیمبیک..... ۱۷
- ۱-۲-۲-۵-۱ ناحیه شناخت چهره‌ها..... ۱۷
- ۱-۲-۳-۱ مناطق قشری مربوط به زبان..... ۱۸
- ۱-۲-۳-۱-۱ قطعه پیشانی..... ۱۸
- ۱-۲-۳-۲-۱ قطعه گیجگاهی..... ۱۹
- ۱-۲-۳-۳-۱ قطعه پس سری..... ۲۲
- ۱-۲-۳-۴-۱ قطعه آهیانه..... ۲۳
- ۱-۲-۳-۵-۱ قطعه اینسولا (جزیره ریل)..... ۲۴
- ۱-۲-۳-۶-۱ شکنج زاویه‌ای-تفسیر اطلاعات بینایی..... ۲۵
- ۱-۲-۳-۷-۱ منطقه عمومی گفتار..... ۲۵
- ۱-۲-۳-۱-۳ مناطق زیرقشری مربوط به فرآیند تولید گفتار..... ۲۶
- ۱-۲-۳-۱-۱ سیستم لیمبیک..... ۲۶
- ۱-۲-۳-۱-۱-۱ بادامه..... ۲۶
- ۱-۲-۳-۱-۲ هیپوتالاموس..... ۲۶
- ۱-۲-۳-۱-۳ هیپوکامپ..... ۲۷
- ۱-۲-۳-۱-۴ منطقه دیواره‌ای..... ۲۷
- ۱-۲-۳-۱-۵ شکنج سینگولیت..... ۲۷
- ۱-۲-۳-۲ هسته‌های قاعده‌ای..... ۲۸
- ۱-۲-۳-۳ منخچه..... ۲۹
- ۱-۲-۳-۴ تالاموس..... ۳۰
- ۱-۲-۴ عمل مغز در برقراری ارتباط-ورودی و خروجی کلام..... ۳۰

- ۱-۴-۱-۲ جنبه حسی ارتباط..... ۳۱
- ۱-۴-۱-۲ آفازی ورنیکه و آفازی فراگیر..... ۳۱
- ۲-۴-۱-۲ جنبه حرکتی ارتباط..... ۳۱
- ۱-۲-۴-۱ از دست دادن ناحیه بروکا موجب آفازی حرکتی می شود..... ۳۲
- ۳-۴-۱-۲ تلفظ..... ۳۲
- ۵-۱-۲ طرح ساده شده مسیر فرآیند گفتار در سیستم اعصاب..... ۳۳
- ۶-۱-۲ سیستم بازخورد در فرآیند تولید گفتار..... ۳۵
- ۷-۱-۲ طرح پیشنهادی عملکردهای عصب-زبان شناختی رشدی نیمکره ها..... ۳۷
- ۱-۷-۱-۲ مفهوم نیمکره غالب..... ۳۷
- ۱-۷-۱-۲ نقش کلام در عملکرد ناحیه ورنیکه و در اعمال فکری..... ۳۸
- ۲-۷-۱-۲ اعمال قشر پاریتو-اکسی پیتو-تمپورال در نیمکره مغلوب..... ۳۹
- ۳-۷-۱-۲ توانایی های زبانی نیمکره چپ..... ۳۹
- ۳-۷-۱-۲ توانایی های زبانی نیمکره راست..... ۴۱
- ۴-۷-۱-۲ عمل جسم پینه ای و رابط قدامی در انتقال افکار، خاطره ها، آموخته ها و سایر اطلاعات بین دو نیمکره مخ..... ۴۲
- ۵-۷-۱-۲ هماهنگی میان نیمکره ها در برون داد گفتار..... ۴۴
- ۶-۷-۱-۲ آسیب به نیمکره چپ و نقش جبرانی نیمکره راست..... ۴۵
- ۸-۱-۲ مدل های تولید گفتار: بررسی های گذشته و حال..... ۴۵
- ۹-۱-۲ آناتومی مناطق مربوط به گفتار در کودکان مبتلا به تأخیر در گفتار..... ۴۶
- ۲-۲-۲ فراگیری زبان..... ۴۶
- ۱-۲-۲ نگاهی کلی به تاریخچه فراگیری زبان کودک..... ۴۶
- ۲-۲-۲ فراگیری زبان اول..... ۴۷
- ۳-۲-۲ برنامه زمان بندی فراگیری..... ۴۸
- ۱-۳-۲-۲ آغاز تولد تا شش ماهگی..... ۴۸
- ۲-۳-۲-۲ شش تا دوازده ماهگی..... ۴۹
- ۳-۳-۲-۲ دوازده تا هجده ماهگی..... ۵۰
- ۴-۳-۲-۲ هجده تا بیست و چهار ماهگی..... ۵۱
- ۵-۳-۲-۲ دو تا سه سالگی..... ۵۲
- ۶-۳-۲-۲ سه تا چهار سالگی..... ۵۴
- ۷-۳-۲-۲ چهار تا پنج سالگی..... ۵۶

- ۵۸.....۲-۳-۸ پنج تا شش سالگی.....
- ۵۹.....۲-۳-۹ شش تا هفت سالگی.....
- ۶۰.....۲-۲-۴ نخستین نشانه‌های ناهنجاری.....
- ۶۲.....۲-۲-۴-۱ عدم تمایل به ارتباط کلامی (گوینده بی‌میل).....
- ۶۲.....۲-۲-۵ دیرشکوفایی زبان.....
- ۶۳.....۲-۲-۵-۱ استفاده از ژست‌ها.....
- ۶۳.....۲-۲-۵-۲ سن تشخیص.....
- ۶۳.....۲-۲-۵-۳ پیشرفت در رشد زبان.....
- ۶۳.....۲-۳-۳ پیشینه کاربردی تحقیق.....
- ۶۳.....۲-۳-۱ پیشینه کاربردی در ایران.....
- ۶۴.....۲-۳-۲ پیشینه کاربردی در خارج از ایران.....

فصل سوم

روش تحقیق

- ۶۷.....۳-۱ اختلال زبان.....
- ۶۷.....۳-۱-۱ تاریخچه‌ای کوتاه در زمینه آسیب‌شناسی زبان.....
- ۶۹.....۳-۱-۲ دوره‌های مختلف در تعریف اختلالات یادگیری.....
- ۶۹.....۳-۱-۲-۱ دوره آسیب دیده مغزی.....
- ۷۰.....۳-۱-۲-۲ دوره اختلال کارکرد جزئی مغز.....
- ۷۱.....۳-۱-۲-۳ دوره اختلالات یادگیری.....
- ۷۱.....۳-۱-۲-۴ دوره قانون عمومی ۱۴۲-۹۴.....
- ۷۲.....۳-۱-۲-۴-۱ تعریف آئین‌نامه فدرال در ۱۹۹۷.....
- ۷۲.....۳-۱-۳ اختلالات تکلم و گفتار.....
- ۷۲.....۳-۱-۳-۱ ارتباط بین اختلال گفتار و آسیب‌های عصب‌شناختی.....
- ۷۳.....۳-۱-۳-۲ انواع اختلالات زبانی.....
- ۷۳.....۳-۱-۳-۲-۱ اختلالات تولیدی.....
- ۷۳.....۳-۱-۳-۲-۱-۱ علت‌های اختلالات تولیدی.....
- ۷۴.....۳-۱-۳-۲-۱-۲ انواع اختلال‌های تولیدی.....
- ۷۴.....۳-۱-۳-۲-۱-۲-۱ گفتار فلجی.....
- ۷۴.....۳-۱-۳-۲-۲ اختلالات روانی گفتار.....

- ۷۴..... ۱-۲-۳-۱-۳ شتابان‌گویی
- ۷۵..... ۱-۲-۳-۱-۳ لکنت زبان
- ۷۵..... ۱-۳-۲-۳-۱ اختلالات کارکردی زبان
- ۷۵..... ۱-۳-۲-۳-۱ زبان‌پریشی
- ۷۶..... ۱-۱-۳-۲-۳-۱ انواع زبان‌پریشی
- ۷۶..... ۱-۱-۳-۲-۳-۱-۳ زبان‌پریشی بروکا (حرکتی، بیانی)
- ۷۶..... ۱-۱-۳-۲-۳-۱-۳ زبان‌پریشی ورنیکه (حسی، دریافتی)
- ۷۷..... ۱-۱-۳-۲-۳-۱-۳ زبان‌پریشی همه‌جانبه
- ۷۷..... ۱-۱-۳-۲-۳-۱-۳ زبان‌پریشی رسانشی
- ۷۷..... ۱-۱-۳-۲-۳-۱-۳ نام‌پریشی
- ۷۸..... ۱-۱-۳-۲-۳-۱-۳ زبان‌پریشی حرکتی بین‌قشری
- ۷۸..... ۱-۱-۳-۲-۳-۱-۳ زبان‌پریشی خواندن و نوشتن: واژه‌پریشی
- ۷۸..... ۱-۲-۳-۲-۳-۱ تأخیر زبانی
- ۷۹..... ۱-۳-۲-۳-۱ اختلالات صوتی
- ۷۹..... ۱-۳-۲-۳-۱-۳ علت‌های اختلالات صوتی
- ۷۹..... ۱-۳-۲-۳-۱-۳ انواع اختلالات صوتی
- ۸۰..... ۱-۲-۳ اختلال زبان در کودکان
- ۸۰..... ۱-۲-۳ مدل‌های اختلال زبان در کودکان
- ۸۰..... ۱-۱-۳-۲ مدل نظام‌مند
- ۸۰..... ۱-۲-۳-۱ مدل طبقه‌ای
- ۸۱..... ۱-۳-۲-۳ مدل ناتوانایی‌های ویژه
- ۸۱..... ۱-۳-۲-۳ مدل توصیفی-تکاملی
- ۸۲..... ۱-۲-۳ تعاریف مطرح شده برای اختلالات زبان در کودکان
- ۸۲..... ۱-۲-۳-۱ تعریف انجمن گفتار-زبان-شنوایی آمریکا
- ۸۲..... ۱-۲-۳-۱ هنجار یا استاندارد؟
- ۸۳..... ۱-۳-۲-۳ اجزاء و حیطه‌های زبان
- ۸۴..... ۱-۳-۲-۳ مقیاس بر پایه اختلاف
- ۸۴..... ۱-۳-۲-۳ علل اختلالات ارتباطی کودکان چه هستند
- ۸۶..... ۱-۳-۲-۳ طبقه‌بندی نابسامانی‌های زبانی و گفتاری در کودکان
- ۸۶..... ۱-۳-۲-۳ نابسامانی‌های زبانی

- ۱-۱-۴-۲-۳ تأخیر زبانی..... ۸۶
- ۲-۱-۴-۲-۳ زبان پریشی..... ۸۶
- ۳-۱-۴-۲-۳ مشکلات روان‌شناختی..... ۸۶
- ۴-۱-۴-۲-۳ خیال پرستی..... ۸۶
- ۵-۱-۴-۲-۳ ناتوانی یادگیری..... ۸۶
- ۶-۱-۴-۲-۳ عقب‌ماندگی ذهنی..... ۸۶
- ۲-۲-۴-۲-۳ نابسامانی‌های گفتاری..... ۸۷
- ۱-۲-۴-۲-۳ تولید..... ۸۷
- ۲-۲-۴-۲-۳ صدا..... ۸۷
- ۳-۲-۴-۲-۳ روانی گفتار..... ۸۷
- ۵-۲-۴-۲-۳ تأخیر در گفتار..... ۸۷
- ۱-۵-۲-۴-۲-۳ علل تأخیر در گفتار..... ۸۷
- ۱-۱-۵-۲-۳ تفاوت‌های فردی جنسیت و ارث..... ۸۸
- ۲-۲-۵-۲-۳ کم‌توانی ذهنی..... ۸۸
- ۳-۳-۵-۲-۳ کم‌شنوایی و ناشنوایی..... ۸۸
- ۴-۳-۵-۲-۳ اختلالات نافذ رشد..... ۸۹
- ۵-۳-۵-۲-۳ زبان‌پریشی رشدی یا نقص ویژه زبانی..... ۸۹
- ۳-۳-۳-۳ چارچوب نظری آزمون..... ۹۰
- ۱-۳-۳-۳ مبانی نظری آزمون رشد زبان..... ۹۰
- ۲-۳-۳-۳ مختصات زبان‌شناختی..... ۹۱
- ۳-۳-۳-۳ الگوی دو بعدی..... ۹۱
- ۱-۳-۳-۳ مختصات زبان‌شناختی..... ۹۱
- ۲-۳-۳-۳ نظام‌های زبان‌شناختی..... ۹۲
- ۴-۳-۳-۳ توصیف خرده آزمون‌ها و ترکیب‌ها..... ۹۲
- ۱-۴-۳-۳-۳ خرده آزمون‌ها..... ۹۳
- ۲-۴-۳-۳-۳ ترکیب‌ها..... ۹۵
- ۵-۳-۳-۳ نمرات آزمون‌ها..... ۹۶
- ۶-۳-۳-۳ سقف خطای مجاز..... ۹۶
- ۷-۳-۳-۳ موارد استفاده..... ۹۶
- ۸-۳-۳-۳ ملاک شایستگی آزمون..... ۹۶

۹۷..... ۴-۱ تفسیر داده‌ها.....

فصل چهارم

یافته‌ها

- ۱۰۰..... ۴-۱-۱ واژگان تصویری.....
- ۱۰۰..... ۴-۱-۱-۱ اجرای آزمون.....
- ۱۰۰..... ۴-۱-۱-۲ تحلیل واژگان.....
- ۱۰۱..... ۴-۱-۱-۳ تحلیل آماری داده‌ها.....
- ۱۰۲..... ۴-۱-۱-۴ بررسی تأثیر مؤلفه جنسیت در پاسخگویی به گویه‌ها.....
- ۱۰۳..... ۴-۱-۱-۱ واژگان ربطی.....
- ۱۰۳..... ۴-۱-۱-۱ اجرای آزمون.....
- ۱۰۴..... ۴-۱-۱-۲ تحلیل واژگان.....
- ۱۰۴..... ۴-۱-۱-۳ تحلیل آماری داده‌ها.....
- ۱۰۵..... ۴-۱-۱-۴ بررسی تأثیر مؤلفه جنسیت در پاسخگویی به گویه‌ها.....
- ۱۰۷..... ۴-۱-۳-۱ واژگان شفاهی.....
- ۱۰۷..... ۴-۱-۳-۱ اجرای آزمون.....
- ۱۰۷..... ۴-۱-۳-۲ تحلیل واژگان.....
- ۱۰۸..... ۴-۱-۳-۳ تحلیل آماری داده‌ها.....
- ۱۰۹..... ۴-۱-۳-۴ بررسی تأثیر مؤلفه جنسیت در پاسخگویی به گویه‌ها.....
- ۱۱۱..... ۴-۱-۴-۱ تولید کلمه.....
- ۱۱۱..... ۴-۱-۴-۱ اجرای آزمون.....
- ۱۱۱..... ۴-۱-۴-۲ تحلیل واژگان.....
- ۱۱۱..... ۴-۱-۴-۳ تحلیل آماری داده‌ها.....
- ۱۱۲..... ۴-۱-۴-۴ بررسی تأثیر مؤلفه جنسیت در پاسخگویی به گویه‌ها.....
- ۱۱۴..... ۴-۱-۵-۱ بهره معنانشناسی.....
- ۱۱۴..... ۴-۱-۵-۱ اجرای آزمون.....
- ۱۱۴..... ۴-۱-۵-۲ تحلیل آماری داده‌ها.....
- ۱۱۵..... ۴-۱-۵-۳ بررسی تأثیر مؤلفه جنسیت در کسب امتیاز بهره معنانشناسی.....

۱۱۷.....	۶-۱-۴ بهره مرکب.....
۱۱۷.....	۶-۱-۴ اجرای آزمون.....
۱۱۷.....	۶-۱-۴ تحلیل آماری داده‌ها.....
۱۱۸.....	۶-۱-۴ بررسی تأثیر مؤلفه جنسیت در کسب امتیاز بهره مرکب.....

فصل پنجم

بحث و نتیجه‌گیری

۱۲۱.....	۱-۵ مقدمه.....
۱۲۲.....	۲-۵ بحث.....
۱۳۸.....	۳-۵ نتیجه.....
۱۴۱.....	پیشنهاداتی برای مطالعه بیشتر.....
۱۴۲.....	منابع.....
۱۴۷.....	پیوست.....

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

فرآیندهای ذهنی کودک بر اثر تعامل با محیط و در نتیجه کسب تجارب دیگران که به کمک زبان میسر می‌گردد، شکل می‌گیرد و در این حالت است که اهمیت زبان و آموزش صحیح آن که کودک را جهت شناخت محیط خود و سازگاری با آن یاری می‌دهد، روشن می‌شود (ناصر، ۱۳۸۵).

فراگیری زبان اول به لحاظ سرعت فراگیری، شگفت‌انگیز است. خیلی پیش‌تر از آن که کودک به مدرسه برود، کاربر فوق‌العاده ماهر زبان شده است که از یک نظام برای ابراز خود و برقراری ارتباط بهره می‌جوید. افزون بر سرعت فراگیری زبان اول، این حقیقت که فراگیری زبان با عدم وجود آموزش رسمی برای تمامی کودکان همراه است و تفاوت‌های زیادی در عوامل اجتماعی و فرهنگی بین کودکان وجود دارد، درواقع تأییدی محکم است که کودک انسان از یک استعداد ذاتی برای فراگیری زبان برخوردار است. این استعداد ذاتی را می‌توان توانایی خاص زبانی دانست که به هر نوزادی اعطا شده است. با وجود این، این استعداد زبانی به خودی خود برای فراگیری زبان کافی نیست.

هر کودک در دو یا سه سال اول زندگیش، برای بکار انداختن این توانایی عام زبانی به یک زبان خاص نیاز دارد که با سایر کاربران زبان تعامل داشته باشد. کودکی که زبان را نشنیده باشد و مجاز نباشد آن را به کار ببرد، زبان را فرا نخواهد گرفت. از سویی زبانی که کودک یاد می‌گیرد، موروثی نیست، بلکه در یک محیط خاص که کاربران آن زبان را به کار می‌برند، فرا گرفته می‌شود. کودک باید همچنین از لحاظ جسمی قادر به ارسال و دریافت سیگنال‌های صوتی در یک زبان باشد. تمامی نوزادان در خلال اولین سال عمرشان، غان و غون^۱ و هجاسازی می‌کنند، ولی در اطفالی که بطور مادرزاد ناشنوا هستند، ایجاد این اصوات پس از حدود شش ماهگی قطع می‌شود. بنابراین، کودک برای این که به زبانی صحبت کند، باید قادر به شنیدن زبان مورد استفاده در اطرافش باشد. با وجود این، فقط شنیدن اصوات زبانی برای فراگیری زبان کافی نیست. به نظر می‌رسد شرط اصلی برای فراگیری زبان، فرصت تعامل با دیگران از طریق زبان است.

همچنین، کاملاً روشن است که کودک برای تمام مواردی که درک می‌کند و تمام فعالیت‌هایی که دارد یا پیرامون خود مشاهده می‌کند، واژه یا نام به خصوصی را در اختیار ندارد. به همین ترتیب روشن است که کودک در مراحل مختلف رشد قادر است اجسام و فعالیت‌های پیرامون خود را با دقت بیشتری از هم تمیز دهد، این تمایز درمورد اندیشه‌هایی که نزد کودک مطرح می‌شود که نه شی و نه فعالیت هستند نیز صورت می‌گیرد. واژه‌های مربوط به رنگ‌ها، حروف اضافه و واژه‌هایی که بیانگر اندازه‌ها و جهات است، همگی با رشد شناخت کودک مشخص‌تر می‌شوند. اگرچه درمورد فعالیت‌های کودک مشاهدات فراوانی وجود دارد، با این وجود اطلاعات کمی درمورد فرآیندهای مشخصی که بر رشد معنایی کودک حاکم است، وجود دارد.

جهت تعیین طرح فراگیری زبان کودک، می‌بایست عوامل بسیاری مورد توجه قرار گیرند. کودک اشیا پیرامونش را در ذهن خود وارد می‌کند و قبل از تولید گفتار حدود یک سال آنها را سازمان‌دهی می‌کند. در طی سال دوم و در زمانی که ارتباط کلامی آغاز می‌گردد و گفته‌های مربوط به مرحله دوم و سوم به ظهور می‌رسد، تصویر اشیا مشاهده شده به تدریج در ذهن کودک نقش می‌بندد و عقلایی می‌شود. کودک با نظم بخشیدن به دنیای واقعی اطرافش به روشنی اساس فرضیات خود را درباره معنی واژه‌ها می‌سازد. این نیز موجب می‌شود که کودک دست به بسط بیش از حد تعمیم‌هایی بزند که هر کس این حالت را دیده باشد، با آن آشناست.

---

^۱. Cooing